

Adviescommissie afgesloten strafzaken

Postbus 20303 2500 EH Den Haag

Bezoekadres:
Lange Voorhout 7
2514 EA Den Haag

Zaak [verdachte] (ACAS 008)

Beknopt relaas van de feiten

In het asielzoekerscentrum (AZC) te Appelscha vindt op 22 oktober 2003, rond een uur of 1 's nachts, een ruzie plaats tussen de Iraanse mannen [slachtoffer] (hierna: [slachtoffer]) en [verdachte] (hierna [verdachte] of [verdachte]). [slachtoffer] verklaart dat hij is neergestoken door [verdachte]. Hij heeft verwondingen aan buik en bil. De reden voor de ruzie zou zijn dat [verdachte] dacht dat [slachtoffer] een verhouding had met zijn ([verdachte]'s) vriendin [betrokkene 1] (hierna: [betrokkene 1]). Aanvankelijk ontkent [verdachte] bij de politie dat hij die nacht op het AZC was. In latere politieverhoren en ter terechtzitting erkent [verdachte] dat hij op het AZC was en verklaart hij dat hij [slachtoffer] bij toeval bij de caravan van [betrokkene 1] heeft ontmoet, waarna zij ruzie kregen. [slachtoffer] zou volgens [verdachte] de caravan van [betrokkene 1] zijn binnengegaan en kort daarna met een mes in zijn linkerhand naar buiten zijn gekomen. Vervolgens zou [slachtoffer] zichzelf met het mes in buik en bil hebben gestoken. [verdachte] zou hem tevoren alleen een duw tegen de schouder hebben gegeven. Toen [verdachte] zag dat [slachtoffer] zichzelf had gestoken, is hij gevlucht.

Rechtsgang

[verdachte] is op 4 mei 2004 door de Rechtbank te Leeuwarden veroordeeld tot 4 jaar gevangenisstraf voor poging tot moord (niet gepubliceerd). In hoger beroep is hij op 2 februari 2005 door het Gerechtshof Leeuwarden veroordeeld tot 8 jaar gevangenisstraf voor poging tot moord (ECLI:NL:GHLEE:2005: AS5729). Het Hof heeft ter zitting drie getuigen verhoord, onder wie [betrokkene 1].

Bij arrest van 10 januari 2006 heeft de Hoge Raad het arrest van het Hof Leeuwarden vernietigd en de zaak naar het Gerechtshof Arnhem verwezen (ECLI:NL:HR:2006:AU7139). Het Hof Leeuwarden had volgens de Hoge Raad niet goed gemotiveerd waarom het niet nodig was een bepaalde getuige nogmaals op te roepen.

Het Hof Arnhem heeft [verdachte] op 4 april 2007 (ECLI:NL:GHARN:2007:BA2300) wederom voor poging tot moord veroordeeld tot 8 jaar gevangenisstraf. Op 22 januari 2008 heeft de Hoge Raad het tegen het arrest van Hof Arnhem ingestelde cassatieberoep verworpen (niet gepubliceerd).

Op 24 februari 2010 heeft [verdachte] een herzieningsverzoek ingediend, waarbij drie in 2009 in Iran afgelegde verklaringen zijn ingebracht, te weten:

- (1) Een verklaring van [slachtoffer], in de vorm van een notariële verklaring, op 30 mei 2009 afgelegd ten overstaan van een notaris in Iran. [slachtoffer] verklaart daarin dat hij de verwondingen aan zichzelf had toegebracht en dat hij [verdachte] beschuldigd had omdat hij dacht dat [verdachte] een relatie had met zijn ([slachtoffer]'s) vriendin [betrokkene 1].
- (2) Een verklaring van (waarschijnlijk) vijf familieleden van [verdachte], in de vorm van een plechtige verklaring bekrachtigd door een Islamitische Raad in Iran, dat [slachtoffer] tegenover hen had verklaard dat hij [verdachte] valselijk had beschuldigd.
- (3) Een verklaring van (waarschijnlijk) acht vrienden van [slachtoffer], in de vorm van een plechtige verklaring bekrachtigd door een Islamitische Raad in Iran, dat [slachtoffer] tegen hen had verklaard dat [verdachte] een relatie heeft gehad met [slachtoffer]'s vriendin, dat [slachtoffer] zichzelf had verwond zodat [verdachte] in Nederland geen verblijfsvergunning kon krijgen.

Op 12 oktober 2010 heeft de Hoge Raad het herzieningsverzoek afgewezen omdat niet gebleken was van een ernstig vermoeden als bedoeld in artikel 457, eerste lid aanhef en onder 2^e Sv (ECLI:NL:HR:2010:BO0106). Met een verwijzing naar zijn uitspraak van 29 april 1997, NJ 1997/699 wijst de Hoge Raad erop dat een aanvrager tot herziening aannemelijk moet maken dat en waarom een getuige terugkomt op een voor aanvrager belastende verklaring. De Hoge Raad oordeelt dat de in de overgelegde stukken opgegeven redenen voor het terugkomen van [slachtoffer] op zijn voor [verdachte] belastende verklaring, onvoldoende grond opleveren om aan te nemen dat die verklaring onjuist is.

Het verzoek van de veroordeelde en zijn raadsman

Op 5 juli 2013 heeft mr. G.G.J. Knoops, advocaat te Amsterdam, namens [verdachte] een verzoek ex artikel 461 Sv tot het doen verrichten van voorbereidend onderzoek ingediend bij de procureur-generaal bij de Hoge Raad. [verdachte] is van mening dat zijn veroordeling uitsluitend dan wel in beslissende mate is gebaseerd op verklaringen van getuigen die wisselend en inconsistent hebben verklaard. Bovendien zijn de verklaringen van de getuigen grotendeels gebaseerd op dat wat [slachtoffer] tegen hen had gezegd, terwijl [slachtoffer] na de veroordeling door het hof een (nieuwe) verklaring heeft afgelegd die in overeenstemming is met de lezing van de feiten van [verdachte]. Deze nieuwe verklaring van [slachtoffer], die bovendien destijds niet door de rechtbank en het hof als getuige is gehoord, roept ernstige twijfel op over de juistheid van de destijds ten overstaan van de politie afgelegde verklaringen.

Bij het verzoek is een aantal nieuwe verklaringen overgelegd, waaruit naar het oordeel van verzoeker wél blijkt van de redenen waarom [slachtoffer] terugkomt op zijn verklaring, te weten:

- (1) Een ongedateerde verklaring door [slachtoffer] op DVD afgelegd, met een vertaling gedateerd 30 juli 2012.
- (2) Een verklaring van drie kennissen van [slachtoffer], op 1 augustus 2012 afgelegd ten overstaan van een notaris in Abbasabad, Iran, met een Engelse vertaling. De drie kennissen verklaren dat de man op de DVD inderdaad [slachtoffer] is en dat [slachtoffer] heeft verklaard dat hij terugging naar de caravan om een mes te pakken en dat hij zichzelf heeft verwond. Ook verklaren de drie kennissen dat [slachtoffer] zegt dat [verdachte] niet op de hoogte was van een relatie tussen hemzelf en [betrokkene 1]. Ten slotte verklaren de drie kennissen dat [slachtoffer] is teruggekomen op zijn verklaring, omdat hij lijdt aan een zware depressie en schuldgevoelens en daarom graag schoon schip wilde maken, te meer daar hij er nu achter is gekomen dat [verdachte] niets afwist van een relatie tussen hem en [betrokkene 1].
- (3) Een verklaring van [verdachte]'s moeder, met Engelse vertaling, dat [slachtoffer] naar haar is toegekomen om zijn spijt te betuigen voor het feit dat hij haar zoon valselijk had beschuldigd.

De raadsman vraagt nader onderzoek naar de totstandkoming van de destijds in het onderzoek afgelegde getuigenverklaringen, onder meer door het opnieuw doen horen van [slachtoffer] en andere getuigen. Meer concreet:

- A. Wat is de betrouwbaarheid van de voor het bewijs gebruikte getuigenverklaringen in het licht van de twee nieuwe aanwijzingen?
 - Analyse van de verhoren van destijds
 - Opnieuw horen van de in het verzoek genoemde getuigen
 - Onderzoek naar mogelijke druk uitgeoefend op de getuigen door [slachtoffer] danwel [verdachte].
- B. Wat is de betrouwbaarheid van de voor het bewijs gebruikte verklaringen van [slachtoffer] in het licht van de in het verzoek opgenomen twee nieuwe aanwijzingen?
 - Analyse van de door [slachtoffer] afgelegde verklaringen
 - Analyse van zijn gewijzigde verklaringen

- (Contra-)expertise naar het medisch dossier en meer specifiek de verwondingen van [slachtoffer]. Heeft [slachtoffer] deze verwondingen zelf kunnen toebrengen? Komen de steekwonden overeen met de verklaring die hij daarover heeft afgelegd?
- Het scenario waarin [slachtoffer] zichzelf heeft gestoken, dient te worden onderzocht aan de hand van de verklaringen die [slachtoffer] heeft gegeven omtrent zijn positie. Lezing van deze verklaringen leert dat het niet aannemelijk is dat [verdachte] [slachtoffer] heeft gestoken; hier is echter nooit een deskundige voor benaderd. Dit zou alsnog dienen te geschieden.

C. Ofschoon zich in het dossier geen foto's van de verwondingen van [slachtoffer] bevinden, kan een van de forensisch-technische onderzoeksvragen zijn of nog kan worden nagegaan op welke wijze de verwondingen waren toegebracht. Voorts is het van belang het scenario dat dit soort verwondingen door het slachtoffer zelf zouden kunnen zijn toegebracht, te onderzoeken.

Het verzoek van de procureur-generaal

Op de voet van artikel 462 Sv heeft de procureur-generaal bij brief van 8 augustus 2013 aan de Commissie advies gevraagd over de wenselijkheid van een nader onderzoek als bedoeld in artikel 461, eerste lid, Sv. Daarbij ware aandacht te besteden aan de vraag naar het nut en de noodzaak van het onderzoek dat in het verzoekschrift is voorgesteld, als ook aan de vraag of er naar het oordeel van de Commissie ook andere aanknopingspunten zijn voor nader onderzoek naar het bestaan van gronden voor herziening van de veroordeling.

Het wettelijk kader voor de behandeling van het verzoek

Op grond van artikel 462, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering is de Adviescommissie afgesloten strafzaken belast met de advisering over de wenselijkheid van een nader onderzoek als bedoeld in artikel 461, eerste lid, Sv. Dat wil zeggen een nader onderzoek naar de aanwezigheid van een grond voor herziening als bedoeld in artikel 457, eerste lid, onder c. Volgens laatstgenoemde bepaling kan de Hoge Raad een veroordeling herzien indien er sprake is van een gegeven dat bij het onderzoek op de terechtzitting aan de rechter niet bekend was en dat op zichzelf of in verband met de vroeger geleverde bewijzen met de uitspraak niet bestaanbaar schijnt, zodanig dat het ernstige vermoeden ontstaat dat indien dit gegeven bekend zou zijn geweest, het onderzoek van de zaak zou hebben geleid, hetzij tot een vrijspraak van de gewezen verdachte, hetzij tot een ontslag van alle rechtsvervolging, hetzij tot de niet-ontvankelijkverklaring van het openbaar ministerie, hetzij tot de toepassing van een minder zware strafbepaling.

De Commissie brengt haar advies uit aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad (art. 462, lid 1, Sv) of aan de Hoge Raad zelf (art. 469, lid 1, Sv).

In de Nota van Toelichting bij het Besluit adviescommissie afgesloten strafzaken wordt opgemerkt dat onder de vraag naar de wenselijkheid van een nader onderzoek, kan worden begrepen de vraag naar de vraagstelling en inrichting van dat onderzoek (§ 2.1). Ook kan de Commissie adviseren om in het kader van een nader onderzoek de door haar wenselijk geoordeelde onderzoekshandelingen te doen uitvoeren (Nota van Toelichting bij artikel 8 van het Besluit adviescommissie afgesloten strafzaken).

De activiteiten van de Commissie

De Commissie heeft het procesdossier op 10 oktober 2013 ontvangen. Vanuit de Commissie zijn de leden Wladimiroff en Posthumus met de voorbereiding van het advies belast. Daartoe hebben zij onafhankelijk van elkaar het dossier bestudeerd. Naar aanleiding daarvan is via de procureur-generaal bij de Hoge Raad de DVD met de verklaring van [slachtoffer] opgevraagd en is bij de Immigratie- en Nationalisatiedienst van het ministerie van Veiligheid en Justitie een foto van [slachtoffer] opgevraagd. Wladimiroff en Posthumus hebben op 14 november 2013 hun bevindingen besproken. Het concept advies is besproken in de vergadering van de Commissie van 22 november 2013.

De bevindingen van de Commissie

De Commissie neemt aan dat de persoon die te zien en te horen is op de DVD [slachtoffer] is. Bij vergelijking van de persoon op de beelden met de (slechte) IND-foto die de Commissie desgevraagd heeft gekregen, kan enige gelijkenis worden waargenomen. Daarnaast is er geen reden te twijfelen aan de verklaring van drie bekenden van [slachtoffer] dat de persoon op de DVD [slachtoffer] is.

De Commissie overweegt het volgende met betrekking tot de stukken die zijn overgelegd.

De omstandigheden waaronder de DVD tot stand is gekomen, zijn de Commissie niet bekend. Op de beelden is een man te zien van wie de Commissie aanneemt dat het [slachtoffer] is, tegen de achtergrond van een soort doek. Wie de opname gemaakt heeft, waar de opname gemaakt is, wanneer de opname gemaakt is, is niet bekend. Op de beelden zelf zijn geen aanknopingspunten te vinden voor plaatsing van de opname in tijd of plaats. Ook in de verklaring van de drie bekenden is geen aanknopingspunt te vinden voor plaatsing in tijd of plaats.

Volgens de vertaling van de korte verklaring die [slachtoffer] op de DVD uitspreekt (productie 4 bij het verzoekschrift), zegt hij:

“Ik, [slachtoffer], zoon van [betrokkene 2], in volle gezondheid, bevestig mijn volledige verklaring die ik ondertekend heb op het notariskantoor, in zake het dossier met betrekking tot de ruzie met [verdachte]. Ik benadruk wederom dat [verdachte] mij in Nederland niet geslagen of mishandeld heeft.”

De Commissie constateert dat [slachtoffer] in de verklaring op de DVD niet zegt waarom hij terugkomt op zijn eerdere beschuldiging dat [verdachte] hem gestoken zou hebben en dat hij niet zegt dat hij zichzelf gestoken zou hebben.

Bij de stukken die bij het onderhavige verzoek zijn overgelegd bevindt zich een verklaring van drie bekenden van [slachtoffer]. Het is de Commissie opgevallen dat deze bekenden in hun verklaring een veel uitgebreidere verklaring van [slachtoffer] weergeven dan [slachtoffer] zelf uitspreekt in zijn opgenomen boodschap. Hoe het komt dat de drie bekenden veel uitgebreider zijn dan [slachtoffer], wordt niet uitgelegd door verzoeker.

Hadi verwijst in zijn verklaring op de DVD naar een door hem ondertekende verklaring, afgelegd op een notariskantoor. Daarmee verwijst hij naar twee eerder ingebrachte notariële verklaringen uit 2007 en 2009. De ene notariële verklaring (productie 8 bij het verzoekschrift) is afgelegd op 14 mei 2007 ten overstaan van notaris no. 224 in Teheran. De andere notariële verklaring (productie 7 bij het verzoekschrift) is afgelegd op 30 mei 2009 ten overstaan van notaris 224 in Teheran. Het is niet zo dat alleen de datum van de notariële verklaring verschilt; de verklaring van 2009 is inhoudelijk uitgebreider dan die van 2007. Uiteraard is het mogelijk dat [slachtoffer] op twee tijdstippen bij dezelfde notaris een verklaring heeft afgelegd. Maar wat de Commissie niet begrijpt is hoe het mogelijk is dat beide verklaringen hetzelfde serienummer hebben (G/85-0948165), beide zijn ingeschreven op dezelfde pagina (p. 138), in hetzelfde boek ('book no. 4 of the notary public no. 224, Tehran') en beide hetzelfde volgnummer ('no. 1448') hebben. De Commissie acht het onaannemelijk dat dit toeval is. Dit doet afbreuk aan de betrouwbaarheid van deze stukken en ook aan de waarde die gehecht kan worden aan de inhoud ervan, te weten de verklaring van [slachtoffer] waarin hij terugkomt op zijn eerdere beschuldigingen aan het adres van [verdachte] en waarin hij zegt waarom hij daarop terugkomt.

De verklaring van de moeder van [verdachte] is weliswaar gedateerd, maar zij bevat niet de datum van het bezoek dat [slachtoffer] haar gebracht zou hebben.

Bovenstaande punten hebben bij de Commissie twijfel doen ontstaan over de juistheid van de intrekking door [slachtoffer] van zijn belastende verklaringen aan het adres van [verdachte]. Voorts blijkt uit het dossier van een aantal feiten en omstandigheden (die weliswaar in de bewijsmiddelen van het

Hof Arnhem niet voorkomen, maar) waaraan de Commissie bij de beoordeling van het onderhavige verzoek wel gewicht toekent. Deze zijn:

[verdachte] heeft in zijn verhoren bij de politie aanvankelijk gelogen over zijn aanwezigheid op het AZC in Appelscha. In verschillende verhoren die zijn afgenomen in de periode tussen zijn aanhouding op 26 oktober 2003 en 17 november 2003 komt aan de orde waar [verdachte] in de avond/nacht van het feit was. Hij ontkent in de verhoren in deze periode stellig dat hij toen op of bij het AZC was. Hij zegt dat hij van [betrokkene 1] had gehoord wat er was gebeurd die nacht. Hij zegt dat hij die avond in Arnhem was. Pas nadat de politie [verdachte] op 17 november 2003 heeft geconfronteerd met verkeersgegevens van zijn mobiele telefoon waaruit bleek dat in elk geval de telefoon van [verdachte] die avond wél in buurt van de PD was, verklaart [verdachte] dat hij wel op het AZC was en daar ruzie heeft gehad met [slachtoffer]. Hij zegt dat hij in zijn eerdere verhoren had gelogen uit angst voor de politie. De Commissie vindt de reden die [verdachte] heeft gegeven voor zijn eerdere leugens niet overtuigend.

[slachtoffer] zegt in zijn notariële verklaring gedateerd 30 mei 2009 dat hij dronken was toen hij zichzelf stak. Over drankgebruik door [slachtoffer] blijkt iets uit de stukken. [betrokkene 3], een kamergenote van [betrokkene 1], zegt dat [slachtoffer] die avond met een fles wijn bij haar en [betrokkene 1] in de caravan kwam. Zij zegt: "Wij hebben daar toen wijn gedronken". Wie zij met 'wij' bedoelt, is niet duidelijk, maar het zou [slachtoffer] kunnen omvatten. [betrokkene 1] zegt op 22 oktober 2003 dat [slachtoffer] geen wijn had gedronken.¹ Aan [slachtoffer] zelf is niet gevraagd of hij alcohol had gedronken. Anderen die [slachtoffer] die avond/nacht hebben gezien zeggen niets over het onder invloed zijn van [slachtoffer]. Op grond van de stukken kan niet worden geconcludeerd dat [slachtoffer] geen alcohol had gedronken, maar kan ook niet worden afgeleid dat hij (zwaar) onder invloed was.

In zijn verzoek brengt [verdachte] naar voren dat zijn veroordeling mede is gebaseerd op een verklaring van [betrokkene 1], terwijl die belastende verklaring niet betrouwbaar is. De volgende feiten zijn hierbij van belang. [betrokkene 1] had op 22 oktober en 11 november 2003 bij de politie verklaard dat [verdachte] haar eerder had gezegd dat hij [slachtoffer] wilde doden, dat hij haar een mes had getoond en dat hij in de nacht van 19 op 20 oktober 2003 op het AZC had gewacht op [slachtoffer]. Op 1 maart 2004 is [betrokkene 1] op haar verzoek opnieuw verhoord door de politie. Dan verklaart zij dat zij eerder gelogen heeft en dat [verdachte] haar geen mes heeft laten zien. Op de terechtzitting bij de rechtbank op 23 maart 2004 is [betrokkene 1] als getuige verhoord. Zij blijft erbij dat ze geen mes bij [verdachte] heeft gezien. Zij wordt vervolgens aangehouden op verdenking van meineed. Als verdachte van meineed bekent ze dat ze bij de rechtbank heeft gelogen.² In hoger beroep is [betrokkene 1] op 26 oktober 2004 door het Hof in Leeuwarden ter zitting als getuige verhoord. [betrokkene 1] zegt dan dat zij een paar dagen voor de steekpartij een mes heeft gezien bij [verdachte] en dat [verdachte] heeft gezegd: "Als ik [[slachtoffer]] zie vermoord ik hem." Het Hof Arnhem heeft in het arrest van 4 april 2007 gebruik gemaakt van de politieverklaringen van [betrokkene 1] van 22 oktober en 11 november 2003, wetende wat er in de tussentijd gebeurd was. Overigens heeft [betrokkene 3] verklaard dat zij van [betrokkene 1] had gehoord dat [verdachte] had gezegd dat hij [slachtoffer] wilde vermoorden.³

De getuige [getuige]⁴ verklaart dat hij van [verdachte] heeft gehoord dat die een erge ruzie had gehad op het AZC en dat [verdachte] vertelde dat "hij deze man op het AZC van [betrokkene 1] erg hard had geslagen" op keel, buik en borst.

¹ P. 54 van het dossier.

² [betrokkene 1] is bij vonnis van de politierechter in de rechtbank Leeuwarden van 31 januari 2005 terzake meineed veroordeeld tot een werkstraf van 40 uur, subsidiair 20 dagen hechtenis.

³ P. 81 van het dossier.

⁴ P. 88 van het dossier.

De rechter-commissaris heeft veel moeite gedaan het voor elkaar te krijgen dat [slachtoffer] als getuige verhoord zou kunnen worden. Hij heeft daarvan een uitgebreid proces-verbaal van bevindingen opgemaakt. De RC relateert in zijn proces-verbaal⁵ dat hij op 13 februari 2007 onverwacht werd gebeld door een man die zei dat hij [slachtoffer]⁶ was. In het daarop volgende gesprek zegt die persoon dat hij het telefoonnummer van de RC had gekregen “from [verdachte], the man who had hit me in The Netherlands, who is now in jail in The Netherlands.” De RC vraagt [slachtoffer] welk contact hij met [verdachte] had gehad. [slachtoffer] antwoordt: “Nothing, he just called me one time from the jail. He said that he will come out soon, and that he will find me in Iran, because I fucked up his life. He said he will kill me, and he will kill my mother, kill my family, and so on.” Op de vraag van de RC of [slachtoffer] bang was voor [verdachte] antwoordde [slachtoffer]: “No, I am not afraid of him. I am well protected, because the father of my wife is a big man in the army in Iran.”

Naar het oordeel van de Commissie is de verklaring van [slachtoffer] dat hij [verdachte] valselijk heeft beschuldigd onvoldoende feitelijk onderbouwd, zijn er aanwijzingen dat de nadere verklaring omtrent de onschuld van [verdachte] niet betrouwbaar is en is een dergelijke verklaring niet te rijmen met de overige gegevens uit het dossier.

Volledigheidshalve merkt de Commissie op dat de door de raadsman van de veroordeelde gewenste onderzoeken voor zover deze verzoeken zien op het horen van [slachtoffer] of andere personen die in Iran wonen of verblijven, wegens het ontbreken van een rechtshulprelatie met Iran niet uitvoerbaar zijn.

Conclusie

De Commissie ziet, gelet op het vorenstaande, in het verzoek van de veroordeelde en zijn raadsman geen reden voor onderzoek naar het bestaan van gronden voor herziening van de veroordeling.

Tilburg, 19 december 2013

C.J.C.F. Fijnaut,
Voorzitter Adviescommissie afgesloten strafzaken

⁵ P. 3 van het proces-verbaal van bevindingen van de RC.

⁶ [slachtoffer]= [slachtoffer].